

Jyväskylän kesäyliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021-2023

Kati Koskiniemi
Hanna Rajala

Sisällys

Johdanto.....	3
Lait suunnitelman taustalla	3
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609)	3
Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)	4
Suunnitelman laadinta Jyväskylän kesäyliopistossa.....	4
Jyväskylän kesäyliopisto	4
Suunnitelman ohjeistus.....	5
Laadintaprosessi Jyväskylän kesäyliopistossa.....	5
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Jyväskylän kesäyliopiston opetuksessa ja opiskelussa	6
Nykytilanne	6
Tavoitteet.....	7
Toimenpiteet.....	7
Vastuutahot	7

Johdanto

Opetushallituksen mukaan oppilaitoksilla tulee olla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 1.1.2017. Jyväskylän kesäyliopiston ensimmäinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu 15.5.2017. Tämä suunnitelma on voimassa 2021-2023. Tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään ajanjakson aikana.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla pyritään edistämään opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta Jyväskylän kesäyliopistossa. Tasa-arvossa on kyse ihmisyydestä, ihmisarvosta sekä jokaisen ihmisen ainutkertaisuudesta.

Jyväskylän kesäyliopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa käydään läpi tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki sekä selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta. Lopuksi esitellään opiskeluun ja opetukseen liittyvät toimenpiteet ja vastuuhenkilöt.

Lait suunnitelman taustalla

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609)

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) tuli voimaan 1.1.1987. Lakiin on tehty useita muutoksia ja viimeksi sitä uudistettiin 11.11.2016.

Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Jyväskylän kesäyliopiston on huolehdittava siitä, että sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä. Jyväskylän kesäyliopiston tulee myös ennaltaehkäistä syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Tasa-arvolaki kieltää asettamasta henkilöä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella muita epäedullisempaan asemaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa, oppilaitoksen tai yhteisön muussa varsinaisessa toiminnassa sekä tasa-arvolain yleistä syrjintäkieltoa koskevassa säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Oppilaitoksen menettelyä on pidettävä kiellettyinä syrjintänä myös, jos henkilö joutuu seksuaalisen häirinnän tai sukupuoleen perustuvan häirinnän kohteeksi tai syrjintäkäskyn tai -ohjeen johdosta syrjityksi tasa-arvolaisilla tarkoitetulla tavalla.

Mikäli opiskelija katsoo joutuneensa syrjityksi sukupuolen perusteella, hänellä on oikeus saada Jyväskylän kesäyliopistolta asiaa koskeva kirjallinen selvitys. Selvitys on annettava viivytyksettä. Kirjallinen selvitys on annettava myös, jos opiskelija kokee joutuneensa seksuaalisen häirinnän tai suku-puoleen perustuvan häirinnän kohteeksi. Selvityksessä on tällöin todettava, mihin toimiin Jyväskylän kesäyliopisto on ryhtynyt häirinnän poistamiseksi.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Lain 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syy perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää. (9 §)

Jyväskylän kesäyliopiston on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Jyväskylän kesäyliopiston on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Yhdenvertaisuuden toteutumista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus – ja tasa-arvolautakunta, oman työpaikan luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu sekä tarvittaessa oikeusinstanssit.

Suunnitelman laadinta Jyväskylän kesäyliopistossa

Jyväskylän kesäyliopisto

Jyväskylän kesäyliopisto on vapaan sivistystyön lain mukaista koulutustoimintaa toteuttava oppilaitos. Aatteellisesti ja poliittisesti sitoutumaton Jyväskylän kesäyliopisto tukee toiminnallaan elinikäisen oppimisen, henkisen hyvinvoinnin ja koulutuksellisen tasa-arvon periaatteiden toteutumista Keski-Suomen maakunnassa. Jyväskylän kesäyliopisto järjestää yksilöille, yrityksille ja yhteisöille tarvelähtöistä ajankohtaista koulutusta. Koulutukset ovat pääsääntöisesti avoimia kaikille iästä ja pohjakoulutuksesta riippumatta ja opetus järjestetään huomioiden erilaisissa elämäntilanteissa elävien ihmisten opiskelumahdollisuudet. Koulutukset täydentävät ja monipuolistavat alueen muuta koulutustarjontaa.

Jyväskylän kesäyliopiston arvoina ovat elinikäinen oppiminen, henkinen hyvinvointi ja koulutuksellinen tasa-arvo. Toiminnan päämääränä on tarjota elinikäisen oppimisen mahdollisuus ja tukea asukkaiden hyvinvointia Keski-Suomen maakunnassa.

Jyväskylän kesäyliopistossa opiskelee vuosittain noin 4000 opiskelijaa.

Jyväskylän kesäyliopiston toimintamuodot

- avoin yliopisto- ja korkeakouluopetus
- työelämän valmiuksia ja osaamista kehittävä koulutus
- kieliopinnot
- lukiolais- ja abi-kurssit
- ikääntyvien yliopistotoiminta
- lasten ja nuorten yliopistotoiminta
- tilauskoulutukset: suunnittelemme ja järjestämme koulutusta asiakkaiden toivomusten perusteella.

Suunnitelman ohjeistus

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. (Jyväskylän kesäyliopistossa ei ole aiempaa tasa-arvosuunnitelmaa.)

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan joko erillisenä tai johonkin muuhun suunnitelmaan sisältyen ja että henkilöstö ja opiskelijat pääsevät vaikuttamaan sen sisältöön.

Laadintaprosessi Jyväskylän kesäyliopistossa

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu Jyväskylän kesäyliopiston vuosikokouksessa hyväksytyyn strategiaan ja vuosien 2019-2020 aikana kerättyihin asiakaspalautteisiin sekä työyhteisössä käytyihin arviokeskusteluihin.

Asiakaspalautteita pyydetään jokaisen koulutuksen/kurssin jälkeen ja sitä seurataan jatkuvasti ympäri vuoden. Koulutuksen onnistumisen lisäksi siinä kartoitetaan esteettömyyttä, uusia koulutusideoita sekä annetaan mahdollisuus myös avoimeen palautteeseen. Asiakaspalautteiden vastausprosentti on koulutuksesta riippuen 40-100%.

Asiakkailla on annettu mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa.

Kesäyliopiston henkilökunta on keskustellut viikkokokouksessa 3.12.2020 tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista teemoista seuraavien kysymysten pohjalta:

1. Minkälainen on eri ryhmien ja sukupuolten osuus opiskelijoissa kokonaisuutena ja eri opintoaineissa ja tilaisuuksissa?
2. Minkälaiset aiheet ja toimintatavat kiinnostavat ja houkuttelevat eri ryhmiä ja sukupuolia?
3. Keitä puuttuu opiskelijoistamme?
4. Mitkä aiheet ja toimintamuodot voisivat kiinnostaa/olla tarpeellisia niille ryhmille, joita opiskelijoistamme puuttuu/on vähemmistönä?
5. Minkälaisia osallistumisen kynnyksiä vähemmän osallistuvilla ryhmillä voi olla?

6. Onko vähemmän osallistuvilla ryhmillä piilossa olevia opintotarpeita?
7. Onko ryhmiä, joita opistotoiminnan tulisi nyt erityisesti tavoittaa ja tukea?
8. Miltä tiedotuksemme ja opinto-ohjelmamme näyttää eri ryhmien kannalta? – Mitä kuvitus ja tekstit viestivät?
9. Näkyvätkö tasa-arvo ja yhdenvertaisuus yhteiskunnallisina kysymyksinä aiheissa?

Keskustelun, strategiakyselyn ja asiakaspalautteen pohjalta on koottu seuraava kesäyliopiston toimintaa kuvaileva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusarvio sekä visio jatkossa tarvittavista toimista.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Jyväskylän kesäyliopiston opetuksessa ja opiskelussa

Jyväskylän kesäyliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma arvioi ja edistää yhdenvertaisuuden toteutumista sekä ohjaa tekemään tarvittavat toimenpiteet asian eteen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kesäyliopiston toiminnassa ei tarkoita, että kaikkia kohderyhmiä ja sukupuoliä tulee olla opiskelijoissa yhtä paljon. Yhdenvertaisuuden periaatteena on tehdä tarjonnasta mahdollisimman kattava, jolloin kesäyliopiston opintoihin olisi mahdollista tasapuolisesti hakeutua useiden kohderyhmien edustajia. Tämän mahdollistamiseksi on selvitetty eri kohderyhmien ja sukupuolten erilaisia kiinnostuksen kohteita ja tarpeita sekä vastataan monipuolisesti niihin. Olennaista on ollut myös osallistumisen esteiden ja mahdollisten piilossa olevia opintotarpeiden löytäminen. Kesäyliopistossa otetaan huomioon sukupuoliroolien muutokset sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymykset opintotarjonnassa. (Mustakallio 2016).

Nykytilanne

Jyväskylän kesäyliopisto on kaikille avoin ikään, sukupuoleen, terveydentilaan ja muuhun taustaan kuten koulutukseen, ammattiin, elämäntavoihin, poliittiseen kantaan katsomatta. Kaikki opetus pyritään järjestämään erilaiset oppijat huomioon ottaen opiskelijavalintojen, opetuksen toteuttamisen ja arvioinnin suhteen.

Opiskelijat valitaan koulutuksiin ja kursseille pääasiassa ilmoittautumisjärjestyksessä. Joihinkin koulutuksiin haetaan yhteistyökouluttajan toiveesta erillisellä hakemuksella ja se on ilmoitettu koulutuksen kuvauksessa. Näin koulutukseen valitaan ammatillisen osaamisen ja työkokemuksen pohjalta sopivimmat hakijat.

Opetus pyritään toteuttamaan esteettömissä tiloissa ja sellaisina aikoina, että mahdollisimman monen on niihin vaivatonta osallistua. Tarjontaan on lisätty myös verkko-opintoja saavutettavuuden lisäämiseksi.

Kesäyliopiston henkilökunta ei toteuta opintojen arviointia vaan se tekee kesäyliopiston palkkaama opettaja. Opettajat noudattavat arvioinnissaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita. Avoimen yliopisto-opetuksen osalta arviointi toteutetaan yhteistyö yliopiston ohjeiden mukaisesti.

Kesäyliopistossa ei ole havaittu syrjintää eikä seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää.

Kesäyliopiston opiskelijat koostuvat Jyväskylän yliopiston opiskelijoista, ammatillista lisäkoulutusta hakevista (pääasiassa sosiaali- ja terveysala, opetus- ja kasvatustieteiden ala, oikeus ja hallinto), työelämässä olevista ja senioreista. Lasten ja nuorten yliopiston opintoihin hakeutuu lähinnä aiemmin mainittujen

kohderyhmien lapsia tai lastenlapsia. Abituri- ja lukiolaiskursseille hakeutuu erityisesti lukiokurssien lisäksi opetusta/valmennusta tarvitsevia lukiolaisia ja abiturienteja. Kysyntää on ollut myös erilaisia oppimisvaikeuksia huomioon ottavalle opetukselle. Kieliopinnot tavoittavat lähinnä työssä olevia kielistä ja kulttuureista kiinnostuneita henkilöitä. Suomen kielen ja kulttuurin intensiivikurssille osallistujat tulevat ympäri maailmaa ja Suomessa asuvia on vain muutamia.

Kesäyliopisto on edelleen huonosti tunnettu, mm. strategiakyselyssä kesäyliopisto miellettiin lähinnä yliopistoon kuuluvaksi. Lisäksi *kesäyliopistoon* liitetyt mielikuvat nostavat joidenkin kynnyksiä osallistua opintoihin varsinkin heidän, joilla ei ole aiempaa yliopistotaustaa.

Tällä hetkellä kesäyliopiston rahoitusrakenne ei mahdollista sellaisia kurssihintoja, jotka tavoittaisivat kaikki kohderyhmät. Korkea hinta rajoittaa koulutusten ulkopuolelle esimerkiksi osan työttömistä, eläkeläisistä, pienituloisista ja maahanmuuttajista. Aiemmin käytössä ollut opetushallituksen rahoittama opintosevelitystyyppinen avustus mahdollisti mm. työttömien, alemman pohjakoulutuksen omaavien, maahanmuuttajien ja senioreiden osallistumisen. Tämän tyyppinen avustus olisi edelleen käyttökelpoinen.

Tavoitteet

- Pyritään tarjoamaan kattavasti eri kohderyhmille suunnattuja koulutuksia jokaisella kesäyliopiston toimintasektorilla toiminnan kapasiteetti huomioiden.
- Pyritään laajentamaan kesäyliopiston koulutustarjontaa ns. epätyypillisille ammattiryhmille, mm. miesvaltaiset alat.
- Jatketaan opintojen järjestämistä mahdollisimman esteettömästi ja varmistetaan opintojen hyvä saavutettavuus.
- Mikäli kesäyliopistossa havaittaisiin syrjintää, seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää, siihen puututaan nopeasti ja tehokkaasti.

Toimenpiteet

- Kartoitetaan alueen opintotarjontaa epätyypillisille ammattiryhmille, ja pohditaan olisiko kesäyliopistolla näille tarjottavaa.
- Etsitään keinoja ja rahoitusratkaisuja työttömien, eläkeläisten, pienituloisten ja maahanmuuttajien koulutustarjonnan mahdollistamiseksi.
- Pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään opetusta erilaisia oppimisvaikeuksia omaaville (esimerkiksi abiturienttikurssien toteutuksessa)
- Jokaisen koulutuksen ja kurssin jälkeen pyydetään asiakaspalaute ja sen pohjalta seurataan koulutusten onnistumista sekä kouluttajan, materiaalin, tilan että kesäyliopiston toiminnan osalta. Palautteissa on mahdollisuus myös avoimiin vastauksiin.

Vastuutahot

- Kesäyliopiston hallitus johtaa ja valvoo Jyväskylän kesäyliopiston toimintaa
- Kesäyliopiston toiminnasta vastaa rehtori.
- Kesäyliopiston henkilökunta vastaa omalla toiminnallaan käytännön toimivuudesta.

Jyväskylän kesäyliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma Arvio toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista vuosilta 2017-2019

Vuosille 2017-2019 laaditun tasa-arvosuunnitelman toimenpiteet ja tavoitteet olivat:

Tavoitteet ja arviot toteutumisesta

- Pyritään tarjoamaan kattavasti eri kohderyhmille suunnattuja koulutuksia jokaisella kesäyliopiston toimintasektorilla toiminnan kapasiteetti huomioiden.
 - *Tavoite toteutui. Tarjonnassa on huomioitu alueelliset tarpeet ja toiveet. Tarjonnan painopisteitä tarkistetaan vuosittain.*
- Pyritään laajentamaan kesäyliopiston koulutustarjontaa ns. epätyypillisille ammattiryhmille, mm. miesvaltaiset alat.
 - *Ei toteutunut. Tarjontaamme pyritään edelleen kehittämään tavoittamaan paremmin erityisesti miesvaltaisten alojen ammattilaisia.*
- Jatketaan opintojen järjestämistä mahdollisimman esteettömästi.
 - *Tavoite toteutui.*
- Mikäli kesäyliopistossa havaittaisiin syrjintää, seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää, siihen puututaan nopeasti ja tehokkaasti.
 - *Tavoite toteutui.*

Toimenpiteet ja arviot toteutumisesta

- Kartoitetaan alueen opintotarjontaa epätyypillisille ammattiryhmille, ja pohditaan olisiko kesäyliopistolla näille tarjottavaa.
 - *Epätyypilliset ammattiryhmät tunnistetaan, mutta heille Keski-Suomen alueella kohdennettua opintotarjontaa ei ole kartoitettu.*
- Etsitään keinoja ja rahoitusratkaisuja työttömien, eläkeläisten, pienituloisten ja maahanmuuttajien koulutustarjonnan mahdollistamiseksi.
 - *2017-2020 on toteutettu useampia OPH:n opintoseteliavustuksella rahoitettuja kursseja mm. eläkeläisten digitaitojen, maahanmuuttajien kielitaidon sekä työttömien työllistymisen tueksi. Tarjonnassa on myös maksuttomia kursseja ikääntyville ja lapsille.*
- Pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään opetusta erilaisia oppimisvaikeuksia omaaville (esimerkiksi abiturienttikurssien toteutuksessa).
 - *Opintotarjonnassa on tarjottu mm. tuki- ja kertauskursseja nuorille. Ryhmät pyritään pitämään maltillisen kokoisena, jolloin opettajalla on mahdollisuus ohjata myös tukea tarvitsevia opiskelijoita.*
- Jokaisen koulutuksen ja kurssin jälkeen pyydetään asiakaspalaute ja sen pohjalta seurataan koulutusten onnistumista sekä kouluttajan, materiaalin, tilan että kesäyliopiston toiminnan osalta. Palautteessa on mahdollisuus myös avoimiin vastauksiin.
 - *Keräämme palautetta säännöllisesti. Reagoimme jo myös kurssin aikana esitettyihin toivomuksiin koskien esteettömyyttä ja osallistumismahdollisuuksia.*